

namen, se je zadnje čase razvilo živahnejše zanimanje. Posebno obmejni kraji se oglašajo. Do žrebanja, ki se vrši 26. oktobra, imamo samo še nekaj dni. Vsak posameznik in vsaka naša organizacija naj poskrbi s podvojeno vneto in pridnostjo, da bodo tekoma tega meseca vse srečke razprodane. Strojeno bo tako veliko domoljubno delo, korist za potrebne bo velika in lep spomin na ta veliki čas trpljenja našega malega naroda. Bog daj vsem srečo pri tej loteriji!

Posnemajte ga! Vrl prijatelj »Slovenske Straže« nam je po poštni nakaznici poslal 20 K. Piše: Pošljite mi takoj 20 srečk »Slovenske Straže«, da jih razdelim med znanca, med katerimi sem nabral denar za srečke. — Posnemajte! Vsak, ki čita te vrstice, naj med svojimi znanci takoj nabere denar za srečke in naj zanje skupno naroči srečke!

Ne odlašajte z naročili na srečke! Ker so slabe poštne zveze, je treba srečke »Slovenske Straže« takoj naročiti, da more pisarna pravočasno odposlati srečke. Naročila naj se pošiljajo na naslov: Pisarna »Slovenske Straže« v Ljubljani, Ljudski dom.

Slovenska županstva in slovenski denarni zavodi, ki doslej še niso naročili srečk »Slovenske Straže«, naj to takoj store! Ali bi bilo res mogoče, da bi kaka naša korporacija se ne zavedala pomena in namena tega narodnega podjetja?! Iz ljudstva ste — žrtvuje za ljudstvo!

Zahtevajte srečke »Slovenske Straže« v vseh prodajalnicah in trafikah.

V Trstu se prodajajo srečke »Slovenske Straže« v prodajalni Katoliškega tiskovnega društva v ulici G. Rossini (za cerkvijo Novega sv. Antona).

V Celju se dobe srečke v trgovini Gorčičar & Leskovšek.

V Mariboru prodaja srečke trgovina tiskarne sv. Cirila.

Vse čitatelje opozarjamo na inserate »Narodno obrambnega Vestnika«. Tu dobe res dobre, priporočila vredne tvrdke. Prosimo cenjene čitatelje, naj se pri svojih naročilih sklicujejo na inserat v »Narodno obrambnem Vestniku«!

Kaj dela »Slovenska Straža« med vojsko? V sedanjih težkih časih se vse dobrodelno delovanje v prvi vrsti osredotočuje na olajšanje gorja, katero povzroča vojska. Zato se je moralo tudi delovanje »Slovenske Straže« precej omejiti, v prvi vrsti pač vsled pomanjkanja dohodkov, ki so skoro popolnoma izostali. Vendar pa tudi med vojsko »Slovenska Straža« ni spala. Še vedno vzdržuje slovensko trirazredno ljudsko šolo v št. Rupertu pri Velikovcu, dalje otroška vrtca v Sv. Križu pri Trstu in v Velenju na Štajerskem. Do izbruha vojske v Italijo je vzdrževala tudi otroške vrtce v Devinu, Podgori in Ločniku pri Gorici ter v Gorici sami. Seveda mora tudi nadalje še vzdrževati otroške vrtarice, da jih lahko takoj, ko bodo razmere dopuščale, pošlje zopet v njih delokrog. Dalje je »Slovenska Straža« izvršila celo vrsto v narodnem oziru zelo važnih ukrepov, o katerih bo mogoče poročati šele po vojski. Tudi naših junaških fantov in mož, ki se bore za cesarja in domovino, ni »Slovenska Straža« pozabila. V neštete bolnišnice po celi Avstriji in Ogrski je razposlala vso svojo zalogo knjig, okoli 40.000 po številu. To razposiljanje je dalo ogromno dela. Veliko je nje delo za razdelitev novih slovenskih molitvenikov med obmejne Slovence itd. Pri upravnih listov je izposlovala »Slovenska Straža«, da razpošiljajo slovenskim vojakom na bojišče in v razne bolnišnice vsak dan na tisoče časopisov, da imajo tako tudi v tujini vedno na razpolago slovensko čtivo in so vedno v zvezi s svojo oziro domovino. Takoj po vojski pa bo »Slovenska Straža« seveda zopet pričela delovati v polnem obsegu. Veliko narodnega dela nas bo čakalo takrat in za to delo se moramo z vsemi močmi pripravljati že sedaj. Zato se obračamo do vseh zavednih Slovencev in Slovenk z nujno prošnjo, naj tudi v sedanjih hudih časih ne pozabijo »Slovenske Straže«, marveč ji pomagajo pri njenem težavnem delu.

Vrtec »Slovenske Straže« v Sv. Križu pri Trstu se je otvoril ob gromenju topov 15. septembra.

Italijansko ljudsko šolo dobimo menda v Ljubljani. Sedaj je najprimernejši čas, da država otvori slovenske in hrvaške ljudske šole v Trstu.

Avstrijski misli veljavo. K temu članku, ki smo ga nedavno priobčili v našem listu, nam pišejo iz Istre: Tudi Istra je bila tekoma 33 letne zveze z Italijo deležna zunanega in notranjega poitalijančevanja. Celo napisi na vseh železniških postajah so bili dosedaj samo laški, tako da je moral vsak potnik dobiti vtis, da se pelje po izključno italijanski deželi. 33 let se je v Istri dušila avstrijska misel. To se v 100 letih ne bo popravilo!

Slovenskim ženam in dekletom! Slovenska deca se naj vzgaja katoliško, avstrijsko, a tudi odločno slovensko. Slovenske žene, vzgajajte deco v tem smislu. A tudi na slovenska dekleta, ki so narodni

stvari že toliko uslug storile v zadnjih letih, se obračamo, da vplivajo v svojem krogu na izrazito slovensko mišljenje, posebno pri nežni mladini. V tem času je to najvažnejša narodna dolžnost. Žene in dekleta, izpolnite jo!

»Südmarkino« glavno vodstvo v posebnem oklicu pozivlja vse društvene podružnice, da so budne in skrbne za društveno življenje in delovanje, da ne bi nasprotnik porabil sedanji vojni čas in udril v zapuščene nemške trdnjave. Obenem natančno vodstvo, da je že več podružnic poslalo poročila o svojem delovanju, iz katerih izhaja, da so se te podružnice v vojnem letu živahneje gibale in imele več dohodkov nego preje.

Zapovedi za Slovence: Veruj v svoj narod in njegovo bodočnost. — Spoštuj in ljubi ime svojega naroda kakor samega sebe. — Ne govori samo slovensko, marveč moraš predvsem slovensko čutiti, misliti in delati. — Spoštuj velike može svojega naroda, njegove mislece in junake in njihovo življenje si vzemi za zgled. —

Nikoli ne pozabi, da se bo narod ohranil le, ako bo čednost in krepak na duši in telesu. — Bodi pripravljen k žrtvi, ki jo terja od tebe narod v boju za svojo čast in obstanek. — Veruj, da je narodna mlačnost začetek narodnega propada. —

Cikorija obmejnih Slovencev je gotovo najboljša in že zato zasluži, da se čim najbolj razširi. Ker pa je tudi na prodaj tak rodoljuben namen, je naravnost dolžnost vseh naših gospodinj, da kupujejo izključno le cikorijo obmejnih Slovencev. Zahtevajte to cikorijo pri vseh trgovcih. Trgovci naj jo naročajo naravnost v Kolinski tovarni v Ljubljani.

Splošna draginja, ki je nastala vsled vojske, je znatno povišala tudi cene papirja. »Slovenska Straža« pa kljub temu prodaja svoj papir po starih cenah, dokler ga je še kaj v zalogi. Zato priporočamo vsem uradom in trgovcem, naj hite z naročili. Na razpolago je še različne vrste konceptni, pisarniški, pisemski papir, dalje papir za pisalni stroj ter pivnik. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite takoj po vzorce papirja na pisarno »Slovenske Straže« v Ljubljani.

Opazite se, da vžigalic v korist obmejnim Slovincem ne gre več toliko kot prej. Dolžnost vsakega prijatelja »Slovenske Straže« je, da rabi izključno le te vžigalice. Zahtevajte jih po vseh trafikah in prodajalnah. Na debelo se naročajo pri tvrdki C. Menardi v Ljubljani.

Naše gospodinjne tožijo, da jim kruh iz sedanjih noči tako vzhajati, kot bi želele. Veliko je temu vzrok, kakšne so drože. Če hočeš jesti tudi v sedanjih časih dober kruh, se obrni na tovarno drož Jos. Košmerlj v Ljubljani. Tu boš dobil izvrstno blago in videl boš, da bo kruh dober. Poleg tega pa imajo te drože tudi to prednost, da se prodajajo v korist »Slovenske Straže«.

Naša zemlja.

Na naši zemlji stoje danes krdela raznih avstrijskih in ogrskih narodov. Občudujejo našo zemljo, opazujejo naše domove, slike naših gora pošiljajo po širni državi svojim znancem. V njih dušah pa nastajajo naše kretnje, naše šege, naše obnašanje, imenovana inteligentnost, to je posebnost celega naroda. Kaka je sodba? Tu in tam sem že slišal laskave pohvale in občudovanje o umnosti v kmetijstvu, o skromnosti in izobraženosti, ki vlada med našim narodom. Splošna sodba bo pač ugodna za naše ljudstvo. Svoj napredek tudi sedaj, ko zjednačuje druge narode, naše ljudstvo samo spozna in je zato zavestno. Prav je! Naš narod je šel vzklik silnih zaprek naprej v vsakem oziru, in sicer bolj naprej, ko drugi, ki so imeli vse temeljne pogoje in pripomočke. O tem smo mi danes popolnoma prepričani. — Naše ljudstvo sprejema z isto naklonjenostjo vse, bodisi Ogre, Čehe, Nemce, Slovake, Hrvatke, Poljake, Rusine. Nobene razlike, vsi gredo v skupni boj — za skupno rast, — zato vsem enako čast. Slovensko ljudstvo je že po naravi pravnočutno. — zato tako ravna.

Pričali bodo, da je to ljudstvo globoko narodno, da ljubi svoj jezik, ljubi svojo zemljo, se zanjo trudi, na nji živi in umrje rado, udano cesarju in državi. In pri tem ne sovraži tujca kot gosta, ne sovraži tuje narodnosti. Na svoji zemlji hoče pa živeti in se razvijati svobodno in neovirano. Pravnočutno je naše ljudstvo —

vsakemu svoje da, a tudi svoje zahteva. Hrabre zmage, oziroma zmagovalce brez razlike narodnosti pozdravlja cesarska zastava in trobojnica ob slovesnosti; zastava naša je del našega narodnega telesa, tedaj nam sveta. In kaj bodo videli še narodi? Razun silno lep in rodovitnih dolin in nebotičnih gora — tudi občutno pomanjkanje urejenih voda, pomanjkanje prometnih zvez, cest, železnic, pomanjkanje vodovodov, pomanjkanje luči. Ljudstvo je razumno in ve ceniti vse te pripomočke do blagostanja, a zmore jih ne. To bodo videli in ponesli bodo ob svoji vrnitvi misel: država mora podpreti in omogočiti tudi na jugu svojemu zvestemu ljudstvu pot do plodnosnega napredka. Še nekaj vidimo mi, vidi naše ljudstvo. Ni v Avstriji en narod, niso samo Ogrji in Nemci, ampak številno prevladujejo drugi narodi slovanski. Ne moremo verjeti raznim statistikam o narodnosti, ki so bile do sedaj — armada nam daje drugo mero. — Da bi se tudi po vojni našli vsi narodi monarhije v skupnem delu, vsak vsakemu pustil svoje, dal mu tudi nazaj, kar mu je vzel — pa bi se razumeli. Pravičnost je podlaga! Le na tej podlagi lahko delamo skupaj — v blagi tekmi, vsak za svoj narod, v monarhiji. To je mogoče!

Meslo barak v Gmündu — novo bivališče naših beguncev.

Poroča dr. Jos. Ličan, profesor bogoslovja iz Gorice.

Napovedana koncentracija slovenskih beguncev iz Nižje-Avstrijskega in Ogrskega v Gmündu je že v polnem teku. Da uredim po naročilu svojega nadškofa dušno pastirstvo beguncev v novih okoliščinah, podal sem se z Dunaja v Gmünd, ki leži skoro ob češki meji na Nižje-Avstrijskem. Po Franc Jožefovi železnici sem se odpeljal v 160 km oddaljeno mesto, ki šteje nad 10.000 lastnih prebivalcev nemške narodnosti. Medpotoma sem imel priliko občudovati kolosalen most čez Donavo pri Tullnu in pri Sigmundsherberge velikansko taborišče barak, kjer je za visoko in močno žično ograjo zastraženih nad 70.000 ruskih ujetnikov. Ko izstopim v Gmündu, naletel sem kmalu na slovenske begunce — Doberdobce, ki so obžalovali, da se jih je premestilo v barake in se jih ni pustilo na prejšnjih bivališčih pri kmetih, kjer se jim je razmeroma dobro godilo. — Splošno sem opazil, da so bili begunci na Nižje-Avstrijskem bolj zadovoljni z domačim prebivalstvom dežele kakor oni na severnem Moravskem.

Legja begunskega taborišča.

Četrť ure od kolodvora se nahaja razsežno taborišče barak, namenjeno prvotno ukrajinskim beguncem, in sedaj, ko se ti vračajo v Galicijo, našim Slovincem. Na veliki 54.000 m² obsegajoči planjavi je v najlepšem redu postavljenih 144 lesenih barak. Prostor je na južni strani obrobljen z bogatim smrekovim gozdom in na zahodni z velikimi ribnjaki. Barake so dozdali meseca februarja, nove oddelke še vedno izdeljujejo. Sedaj biva lahko v izgotovljenih barakah nad 61.000 oseb. Tudi to taborišče je ograjeno z žico in z vojaštvom zastraženo. Ničnega ne sme brez posebnega pismenega dovoljenja zapustiti barak. S tem ukrepom se hoče zabraniti, da se morebitne bolezni iz barak ne raznesejo v mesto in v druge kraje. — Taborišče ima lastno orožništvo in vojaško kompanijo za stražo.

Razpredelba taborišča.

Sredi taborišča vodi široka asfaltirana cesta, ki deli na eni strani barake za stanovanje, na drugi strani sanitetne naprave. Poleg te ceste vodi mal tir, ki je združen z železniškim kolodvorom za prevažanje živil itd. iz postaje. Izmed 144 barak je določenih za prenočišče 126, 18 barak za nadzorovanje novo došlih beguncev, da se ne bi zanesla v barake kaka nalezljiva bolezen. Vse novo došle osebe in njih blago razkuzijo in vsi se morajo skopati v prostornem kopalšču barak.

Ogledal sem si barake od znotraj in videl, da imajo vse električno razsvetljavo, v vsaki je tudi po ena ali več velikih železnih peči in pa majhen štedilnik za privatno rabo beguncev. Hrana se pa kuha za vse begunce v posebni kuhinjski baraki, in sicer po osem spalnih barak ima eno kuhinjsko barako. V spalnih barakah je prostora za 200 do 250 oseb. Ležišča so iz desk pribita ob stenah na levo in desno, poleg tega je še ena velika podolgasla štelaza po sredi barake. Na tej štelazi so ležišča v dveh vrstah: pri tleh in pa zgorej v višini 2 metrov. Spalne barake slone na stebričkih, leseni pod je dvignjen od tal skoro 1 meter. Stene so iz dvojnih lesenih plošč, tudi okna so dvojna.

Razen teh barak s skupnimi ležišči je še 8 barak z malimi stanovanji, t. j. s kuhinjo in sobo. Te barake imenujemo »nobel« ali »luksus«-barake in se razločujejo od skupnih v tem, da so znotraj s posebnim papirjem prevlečene ali tapcirane. Vsaka sobica ima po eno okno,

ima svojo električno svetilko in majhno železno peč. Dve baraki imajo le posamezne sobe brez kuhinje in so namenjene učiteljem, uradnikom barak in duhovnikom. — Do 15. septembra je bilo v barakah že 53.000 beguncev.

Cerkev v barakah.

Sredi taborišča se dviga na prostornem trgu lesena cerkev, ki se od drugih barak razlikuje po svoji višini in zvoniku.

Notranja oprema cerkve je sestavljena za grško-katoliško bogoslužje v slovenskem jeziku, ki je v navadi pri Ukrajincih. Glavni oltar — posvečen presv. Srcu Jezusovemu — z Najsvetejšim je skrit za leseno, spredaj okrašeno steno (»Ikona«), ki ima trojna vrata. Glavna vrata sme odpreti le svečenik in sicer strogo po liturgičnih predpisih med službo božjo. Stranska oltarja sta posvečena prebl. Devici Mariji in sv. Jozafatu. V cerkvi je prostora za 2500 ljudi. Občudovali smo veliko pobožnost in pobožnost tukajšnjih ukrajinskih beguncev. Zunaj cerkve lepo pozdravljajo duhovnika in druge s krasnim klicem: »Slava Isusu!« z odgovorom: »Slava na veke!« Še preden cerkev zjutraj odpro, se vidi cele gruče ukrajinskih vernikov klečati s povzdignjenimi rokami pred cerkvijo, ki napol glasno pobožno molijo. Ko vstopijo v cerkev, poljubi vsak sv. razpelu pri vhodu, se obrne proti tabernaklju, se globoko prikloni in se z desnico dotakne tal in potem prekriza, dočim mi pred Najsvetejšim poklekujemo. Pri molitvi drže večkrat visoko dvignjene razprostrate roke. — Pri sv. maši po iztočnem obredu je ljudstvo v tesnem stiku z duhovnikom, deloma poje, deloma moli. Pogosto se sliši vzklic: »Aleluja, slava Tebi, Bože! Gospodin pomiluj!« Kakor znano, rabi iztočna katoliška cerkev za daritev sv. maše okvašen kruh v štirioglati obliki, tudi za sv. obhajilo vernikov se rabijo majhne posvečene kocke.

V tej cerkvi smo imeli Slovenci prošlo nedeljo prvokrat svojo službo božjo. Zjutraj pri sv. maši je imel slovenski govor č. g. Ciril Vuča, kurat iz Podgore, popoldne podpisani. Sv. mašo je tudi imel č. g. Jos. Kos, vikar iz Brestovice. Sedaj smo torej tu v barakah trije slovenski duhovniki, vseh Slovencev je došlo nad 5000, v kratkem pride še 12.000 Slovencev (meč temi mnogo Hrvatov) z Ogrskega in nekaj tisoč z Nižje-Avstrijskega, tako da bo naša naselbina štela nad 20.000 Slovencev.

Šola in izobrazbeno delo.

Poleg cerkve je postavljena prostorna šola, pred katero je lepo urejen vrt in velik slavolok z napisom: »Mladina naša bodočnost«, in sicer v ukrajinskem in nemškem jeziku. Sploh so vsi napisi dvojezični. Šolsko poslopje je zelo prostorno, zrčno in svetlo. Lansko leto je tu poučevalo 25 učiteljskih moči. Pouk se je vršil v 20 razredih za 1600 otrok, pa tudi za odrasle analfabete (917). V šoli so tudi obrtni, gospodinjjski in trgovski tečaji. Poučevali so od vlade nastavljeni strokovnjaki. K nadaljevalnim tečajem smemo šteti velike delavnice, kjer se vežbajo delavske moči in izgotovljali vse potrebščine beguncev. Pod vodstvom strokovnjakov stoje tri velike delavnice za čevljarsko, krojaško, mi-zarsko, ključavničarsko obrt. Veliko vajencev je dobilo tu spričevalo usposobljenosti. — Za ženske se nahaja oddelek za šivanje, za umetno pletenje, za dela iz umetnih biserov itd. Za Slovence namerna oskrbništvu barak odpreti strokovno šolo za klekanje čipk in za izdelovanje papirnih ovojev, vrečic itd.

Iz vsega se vidi resna volja oskrbništvu, da pripravi beguncem kolikor mogoče prijetno in koristno bivanje v tem prognavstvu. Za prirejanje zabav so zgradili posebno gledališče, ki je stalo 8000 K, in pa »Kino« z vsakdanjimi predstavami. V nedeljo popoldne so Ukrajinci priredili lep koncert z narodnim petjem in godbo.

Pohvalno je treba omeniti ukrajinsko inteligenco, ki se žrtvuje tu za svoje domačine, zlasti duhovnike in učitelje. Vsi uradniki skoro so vzeti iz ukrajinskih krogov. Mnogo ukrajinskih dijakov je zaposlenih v nadzorstvu barak, pri sanitetnih napravah in pri oskrbništvu. — Za nas Slovence nastane potreba, da naprosimo tudi za lastne slovenske uradnike, katere mora vlada primerno remunerirati. Naj bi se iz krogov naše inteligence našlo jih mnogo, ki bi imeli pogum posnemati Ukrajince!

V privatnem občevanju z inteligenco smo veliko zanimivosti zvedeli, zlasti glede njihovega razmerja do Poljakov.

Preživljanje beguncev.

Za begunce, kakor omenjeno, se kuha v skupnih kuhinjah, kjer pa pomagajo domače ženske. Enkrat na teden, ob nedeljah, dobijo tudi goveje meso, drugače obstoja njih hrana iz rastlinskih in močnatih jedil. Prve dni ni nič kaj dišala našim beguncem hrana, napravljena po tujem načinu. Vendar se je obljubilo in deloma preskrbelo, da se jim pripravijo jedi »po našem okusu«.

Skupno preživljanje oskrbuje pod nadzorstvom oskrbništvu barak znana židovska tvrdka Grohe iz Mödinga. Obžalo-